

~~СЕКРЕТНО!~~

М В Р
СЛУЖБА „АРХИВ“
Рег. № 11-1444 Екз. № 1
30.12.1990
СОФИЯ

ДЕКЛАСИФИЦИРАНЕ
1. 2006
§ 9 от ПЗР-ЗЗКЦ
Заместител на Началник
[Signature]

ДФ 18
11.05.94
[Signature]

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Създаването на полицейския архив и взаимоотношенията ни с Държавните архиви по повод съхранението на полицейските дела.

В предложение на Руси Христов - министър на вътрешните работи до Политбюро на ЦК на БКП, регистрирано под № 6042-П/04.12.1950 г., е обоснована необходимостта от събиране в МВР - София на всички документални материали, образувани от полицията, касаещи нелегалната дейност на БКП преди 09.09.1944 г. За целта той предлага Политбюро да излезе с решение за създаване на специално отделение при ДС за съхраняване и обработка на тези документи. В ЦК на БКП да се съхраняват само полицейските досиета на членовете и кандидат-членовете на ЦК, материалите за най-важните провали и групови досиета, които биха имали ценност за изучаване историята на БКП.

С решение № 92/10.02.1951 г. на Секретариата на ЦК на БКП се създават специални комисии към Окръжните и околийски комитети на БКП в страната, които да издирят, опишат и изпратят в МВР-София всички полицейски материали.

Със заповед № 3762-П/28.02.1951 г. на министъра на вътрешните работи Г.Цанков, към тези комисии са включени по двама инспектори от отделите на ДС в съответните градове.

✓ Съгласно решение № 74/06.03.1951 г. на Политбюро на ЦК на БКП, е създадено специално отделение към XIV отдел ДС – София, в което са събрани документалните материали образувани от полицията, Разузнавателния отдел при щаба на войската, жандармерията и съдебните органи в България за времето от 09.06.1923 г. до 09.09.1944 г.

Допълнително откритите полицейски архивни материали в подразделенията на МВР в страната са изпращани в отдел VIII-ДС-София, съгласно заповеди на министъра на вътрешните работи № 118/1953 г. и № 1393/1954 г.

По обем за периода 1951–1955 г. са получени около пет вагона материали, които своевременно са преглеждани от оперативни работници на отделение V-то при VIII отдел – ДС и са разпределяни на три основни групи.

Документите от първите две групи, които са представлявали оперативен интерес за органите на ДС, са били картотекирани в отдел VIII-ДС. Полицейските материали от третата група, които на този етап не са имали оперативна стойност за органите на МВР, са били заделени за предаване в Държавния архив, който до 01.10.1961 г. също е бил в системата на МВР. Тази група материали /грубо по обем около два и половина вагона/ са описани в опис от 62 машинописни листа, утвърден от началника на отдел VIII-ДС – подп. Господинов, но нямаме данни кога и с какъв документ са били предадени на Държавен архив.

✓ От справка на началника на отдел VIII-ДС, изготвена на 01. ноември 1963 г., е видно, че през периода 22.06.1961 г. – 30.10.1963г. е извършена обработка на общите дела от полицейския архив на отдела. При обработката част от тях са заделени и предадени с описи в Държавния архив гр. София и във Военния архив – гр. В.Търново.

Това се потвърждава от следните документи:

1. С протокол от 23.03.1961 г., съгласно резолюция на заместник-министрите Гр. Шопов и М. Спасов върху рапорта на началника на отдел VIII-ДС от 13.08.1960 г. и устна заповед на последния, са предадени дела на съхранение в Държавен архив по опис от 25 машинописни страници.

2. С протокол от 19.05.1962 г., на основание устно разпореждане на зам.-министър М. Спасов, са предадени на Държавния архив 2739 полицейски дела, описани в списък от 125 машинописни страници.

3. С протокол от 08.02.1963 г., на основание на устно разпореждане на зам.-министър М. Спасов, са предадени на Държавния архив 3909 полицейски дела, описани в списък от 184 машинописни листа.

4. С протокол от 20.02.1963 г. на Централния военен архив - гр. В. Търново, са предадени 2303 дела, описани в списък от 103 машинописни листа.

5. С протокол от 09.03.1973 г. на Централния военен архив, са предадени допълнително още 770 дела.

Тъй като в полицейските дела се съхраняват данни от секретен характер, достъпът до тях е ограничен.

С решение на Секретариата на ЦК на БКП, утвърдено с протокол № 212/15.03.1977 г. и изработения въз основа на него нов правилник за ползване на полицейските документални материали, е спрял достъпът до документи, чието популяризиране не е целесъобразно.

От направено проучване в Централните и окръжни държавни архиви през 1977-78 г. било установено, че в тях се съхраняват документални материали от следните видове:

– полицейски и съдебни преписки, отразяващи дейността на партийни и ремсови функционери и други лица, участвали в антифашистката борба;

– следствени и съдебни дела на лица, подвеждани под отговорност за антифашистка дейност или срещу които са предприемани други репресивни мерки;

– справки, списъци и други материали по създаването, числения състав и дейността на бившите фашистки организации "Бранник", "Съюз на българските национални легиони", "Отец Паисий", "Ратник" и др.

– документални материали от фонда на бившата Дирекция на полицията /лични кадрови дела на полицейски разузнавачи; архиви по щата, структурата и състава на полицията; по методите на борбата й срещу антифашисткото движение; сведения за извършени преследвания от полицията и жандармерията на лица, работили в полза на чуждото разузнаване и др./;

– полицейски доклади и други документи, които имат непосредствено отношение към задачите, изпълнявани от органите на МВР.

В проведените предварителни разговори с началника на Главно управление на архивите при Министерския съвет Младен Костов и с директора на Държавния исторически архив Димитър Минцев, е била изразена от тяхна страна готовност и съгласие да бъдат предадени на съхранение в архива на МВР всички документи, които представляват интерес за Министерството на вътрешните работи.

В докладна записка на министъра на вътрешните работи Димитър Стоянов до Секретариата на ЦК на БКП – рег. № I-1235/12.03. 1979 г., е обоснована необходимостта горепосочените документални материали да бъдат предадени на съхранение в МВР, тъй като неправилно се съхраняват в Държавните архиви, съгласно решение № 74/06.03.1951 година на Политбюро на ЦК.

Съгласно решение № 273/21.03.1979 г. на Секретариата на ЦК на БКП, всички материали от горепосочените видове са били предадени в Архива на МВР със следните документи:

1. С актове от 17.10.1979 г., 12.11.1979 г. и 26.04.1979г. от Централния държавен исторически архив са получени в Архива на МВР по описи 2148 архивни единици.

2. С акт от 06.03.1984 г. от Софийския градски – окръжен държавен архив са предадени по описи 2035 архивни единици.

3. Чрез окръжните управления на МВР, от окръжните държавни архиви в страната в отдел 03-ДС са получени 418 архивни единици.

При обработката на получените от Държавните архиви материали са заделени и върнати обратно:

– ведомостите за изплащани заплати на полицейски служители, тъй като съгласно Закона за пенсиите от тях Архивът издава удостоверения за трудов стаж;

– отделни документи, касаещи периода преди 09.06.1923 г.;

– онези документи, които нямат отношение към работата на органите на МВР;

От изложеното дотук е видно че: Решение № 273/21.03.1979г. на Секретариата на ЦК се явява естествено продължение на Решение № 74/06.03.1951 г. на ПБ на ЦК на БКП.

С това решение е бил спазен основният принцип в архивното дело – "единство и недробимост на архивните фондове, тъй като дотогава в полицейския архив на МВР са се съхранявали около 130,000 архивни единици, а предадените от Държавните архиви документални материали са около 4000 архивни единици.

Освен това, съгласно чл. 106 от Правилника за прилагане закона за пенсиите, само МВР е упълномощено да издава въз основа на полицейски материали удостоверения на лица, репресирани за антифашистка дейност.

– Архивът на МВР е ведомствен архив и той има право да съхранява своите документи, съставени както преди 09.09.1944 г., така и след тази дата.

От момента на създаването си Архивът е отворен и се ползва от научни работници, журналисти, сценаристи и др.

нап. в 2 екз.

№ 1–

№ 2–

изп. Цанкова

нап. М. Савова–858

07.11.1990 г.

РАЗМНОЖЕНО В

1 екз.

19.07.1990

За Комисия ЗДВЗС Врчунци